

Олена Василівна ОВДІЙ

старший викладач кафедри обліку і аудиту Навчально-наукового інституту економіки і управління, Національний університет харчових технологій
ORCID ID: 0000-0003-1531-3352

Тетяна Юріївна РЕДЗЮК

старший викладач кафедри обліку і аудиту Навчально-наукового інституту економіки і управління, Національний університет харчових технологій
ORCID ID: 0000-0003-4226-5392

ПОДАТКОВИЙ ТА ФІНАНСОВИЙ ОБЛІК СПИСАННЯ ЗНИЩЕНИХ АКТИВІВ В ОСОБЛИВИХ УМОВАХ

Овдій О. В., Редзюк Т. Ю. Податковий та фінансовий облік списання знищених активів в особливих умовах. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2022. Том 7. № 2. С. 200 – 209.

Анотація

Мета статті. Дослідити зміни та нововведення у податковому та фінансовому обліку щодо списання знищених активів підприємств в особливих умовах.

Методика. З метою досягнення поставленої мети проведене дослідження потребувало використання загальних та спеціальних методів наукового пізнання. Нами були обрані наступні методи дослідження: метод аналізу та синтезу використані для формулювання як теми, так й мети дослідження; метод контент-аналізу застосовано з метою глибокого опрацювання науково-практичної літератури з тематики дослідження; метод критичного аналізу вжито щодо пошуку нерозкритих або неповністю вирішених проблемних аспектів. Метод системного аналізу авторами використано з метою розкриття наслідків зміни та нововведення податкового та фінансового обліку списання знищених активів підприємств в особливих умовах. Метод сходження від абстрактного до конкретного необхідний для оцінки впливів прийнятих законодавчих та інших змін на бухгалтерський облік та податкову звітність підприємства.

Результати. Проведений аналіз змін та нововведень щодо фінансового та податкового обліку списання знищених активів показав, що власники підприємств зазнають величезних втрат в особливих умовах господарювання. Виникає необхідність відображення таких операцій у фінансовому та податковому обліку. Для цього, по-перше, потрібно скласти акт обстеження; по-друге, провести та скласти акт інвентаризації у складі постійно діючої чи заново створеної інвентаризаційної комісії; по-третє, отримати сертифікат від ТППУ, що засвідчує знищене майно. Проблемою взаємовідносин між платниками податків та фіскальними органами в особі ДПС, лежить різний підхід до тлумачення одних й тих самих подій. При чому саме податківці намагаються максимізувати доходи бюджету, інколи, не дивлячись на абсурдність висунених контраргументів. Так, списання знищених активів, де-факто, не може принести жодних економічних вигід її власнику, оскільки вони не підлягають обліку навіть за остаточною чи первісною вартістю, нарахування податкових зобов'язань з ПДВ. Для цілей бухгалтерського обліку використовують субрахунок 977 «Інші витрати звичайної діяльності», оскільки іншого рахунку для обліку відображення надзвичайних витрат (втрат), в Плані рахунків не передбачено. Позабалансовий рахунок 072 «Невідшкодовані нестачі і втрати від псування цінностей» використовується для обліку заподіяних збитків від втрати майна.

Новизна. Вперше наведено систематизований огляд змін та нововведень щодо фінансового та податкового обліку списання знищених активів підприємства в особливих умовах.

Практична цінність. Представлений підхід може бути корисним для навчально-методичної роботи викладачів, наукової роботи вчених та аспірантів, інших фахівців, та студентів ЗВО спеціальності 071 «Облік і оподаткування».

Ключові слова: особливі умови, воєнний стан, фінансовий облік, податковий облік, облік списання, знищене майно.

Olena OVDII

Senior Lecturer of the Department of Accounting and Auditing, Institute of Economics and Management, National University of Food Technologies

Tetiana REDZIUК

Senior Lecturer of the Department of Accounting and Auditing, Institute of Economics and Management, National University of Food Technologies

TAX AND FINANCIAL ACCOUNTING OF WRITE-OFF OF DESTROYED ASSETS UNDER SPECIAL CONDITIONS

Ovdii O., Redziuk T. Tax and financial accounting of write-off of destroyed assets under special conditions. *Ukrainian Journal of Applied Economics and Technology*. 2022. Volume 7. № 2, pp. 200 – 209.

Abstract

The purpose of the article is to investigate changes and innovations in tax and financial accounting regarding the write-off of destroyed assets of enterprises under special conditions.

Methods. In order to achieve the aim, the conducted research required the use of general and special methods of scientific knowledge. The following research methods were chosen: the method of analysis and synthesis was used to formulate both the topic and the purpose of the research; the method of content analysis was applied for the purpose of in-depth study of the scientific and practical literature on the subject of the study; the method of critical analysis was used to find undisclosed or incompletely resolved problem aspects. The method of system analysis was used by the authors in order to reveal the consequences of changes and innovations in tax and financial accounting of the write-off of destroyed assets of enterprises in special conditions. The method of going from abstract to certain is necessary to assess the effects of the adopted legislative and other changes on the accounting and tax reporting of the enterprise.

The results. The analysis of changes and innovations regarding the financial and tax accounting of the write-off of destroyed assets showed that the owners of enterprises suffer huge losses in special business conditions. There is a need to reflect such transactions in financial and tax accounting. For this, first of all, you need to draw up an inspection report; secondly, to conduct and draw up an inventory report as part of a permanent or newly created inventory commission; thirdly, to obtain a certificate from the TPPU certifying the destroyed property. The problem of the relationship between taxpayers and fiscal authorities represented by the DPS is a different approach to the interpretation of the same events. What is more, tax officials are trying to maximize budget revenues, sometimes despite the absurdity of the counterarguments put forward. Thus, the write-off of destroyed assets, de facto, cannot bring any economic benefits to its owner, since they are not subject to accounting even at the final or initial cost, therefore the calculation of tax liabilities from VAT. For accounting purposes, sub-account 977 "Other costs of ordinary activities" is used, since no other account is provided for recording extraordinary expenses (losses) in the Chart of Accounts. Off-balance sheet account 072 "Unreimbursed shortages and losses from spoilage of valuables" is used to account for losses caused by loss of property.

Novelty. For the first time, a systematic overview of changes and innovations regarding the financial and tax accounting of the write-off of destroyed assets of the enterprise in special conditions is given.

Practical value. The presented approach can be useful for the educational and methodological work of teachers, scientific work and graduate students, other specialists, and students of specialty 071 "Accounting and Taxation".

Keywords: *special conditions, martial law, financial accounting, tax accounting, write-off accounting, destroyed property.*

JEL classification: O14

Вступ

Активи підприємства мають різний (короткотривалий, середньостроковий та тривалий) характер використання й забезпечують виробничу його основу, впливають на продуктивність та обсяги виробленої продукції, виконаних робіт, наданих послуг. Відповідно, за їх допомогою формується дохідна частина бюджету підприємства, з якої частина видатків перераховуються у вигляді податків до бюджету. Переформатування діяльності підприємств різних сфер почалося у зв'язку з військовою агресією Росії та введенням на усій території України воєнного стану, який передбачає відповідні зміни у

веденні податкового та фінансового обліку та звітності, у т.ч. й списання знищених активів. Тому вважаємо доцільним та своєчасним проведення усебічного та всеохоплюючого дослідження змін та нововведень, що стосуються ведення податкового та фінансового обліку знищених активів підприємств в особливих умовах, до яких належить і воєнний стан.

Кризові умови функціонування підприємства виникають на різних щаблях його розвитку, про що свідчать проведені дослідження українських вчених [1, 2]. Однак в їх працях не приділяється увага питанням обліку й оподаткування досліджуваних нами проблем. На сьогоднішній день особливу увагу обліку знищеного майна приділяють не теоретики, а практики та фахівці з обліку та оподаткування. Приводяться різні формулювання досліджуваних процесів, як приклад: ліквідація знищених активів в умовах війни [3], інвентаризація «окупованих» активів [4], вплив війни на облік активів [5], нові правила інвентаризації активів під час воєнного стану [6], облік активів на території активних бойових дій [7], оцінка збитків підприємства, завданих війною [8], облік наслідків артобстрілу підприємства [9], податковий облік знищених у зоні АТО активів [10] тощо. Дані та інші публікації стали тим підґрунтям, що дало змогу ретельно простежити зміни та нововведення податкового та фінансового обліку знищених активів підприємств в особливих умовах.

Мета статті

Метою дослідження є зміни та нововведення у податковому та фінансовому обліку списання знищених активів підприємств в особливих умовах.

Методологія дослідження

З метою досягнення поставленої мети, проведене дослідження потребувало використання загальних та спеціальних методів наукового пізнання. Нами були обрані наступні методи дослідження: метод аналізу та синтезу використані для формулювання як теми, так й мети дослідження; метод контент-аналізу застосовано з метою глибокого опрацювання науково-практичної літератури з тематики дослідження; метод критичного аналізу вжито щодо пошуку нерозкритих або неповністю вирішених проблемних аспектів.

Метод системного аналізу авторами використано з метою розкриття наслідків зміни та нововведення податкового та фінансового обліку знищених активів підприємств в особливих умовах

Метод сходження від абстрактного до конкретного необхідний для оцінки впливів прийнятих законодавчих та інших змін на бухгалтерський облік та податкову звітність підприємства.

Викладення основного матеріалу

Підприємства усіх видів господарювання можуть функціонувати у декількох типах умов: звичайних та особливих. У випадку, коли підприємства працюють у ситуації тривалого незмінного характеру оточуючого середовища, така середа може трактуватися як звичайні умови господарювання. Якщо ж підприємство, має сторонній негативний вплив на власні умови функціонування, то такі умови можуть характеризуватися як особливі. До особливих умов, на думку авторів, належать: стихійні лиха, військові дії, надзвичайна ситуація, надзвичайний стан, воєнний стан, АТО, обставини непереборної сили тощо. За своїм змістом усі вони є проявом форс-мажорних обставин, що виникають через зазначені ситуації. Форс-мажорними обставинами (обставинами непереборної сили), згідно з визначенням Торгово-промислової палати України, є надзвичайні та невідворотні обставини, що об'єктивно унеможливають виконання зобов'язань, передбачених умовами договору (контракту, угоди тощо), обов'язків згідно із законодавчими та іншими нормативними актами [11].

Активами вважається усе майно, що використовується підприємством з метою ведення бізнесу. До активів належать необоротні (мають тривалий характер

використання) й оборотні (короткостроковий період використання або операційний цикл) активи.

Тому важливою умовою функціонування підприємства є правильне та своєчасне відображення в обліку та оподаткуванні списання активів. Будь-яке майно, що було знищене, не відповідає критерію актив та потребує списання. Списання – це господарська операція, яку відображають в бухгалтерському обліку за певними правилами, визначеними бухгалтерським законодавством, підтверджують належно оформленими первинними документами та яка може мати певні податкові наслідки [12].

У результаті військової агресії Росії підприємці зазнають великих втрат власних активів. Виникають форс-мажорні обставини непереборної сили, які потребують проведення цілого комплексу послідовних дій. Фахівці та експерти зазначають про першочергову необхідність проведення інвентаризації знищених чи/та пошкоджених активів.

Згідно з п. 7 Положення № 879 передбачено випадки обов'язкової інвентаризації, яка проводиться в обсязі, визначеному керівником підприємства, зокрема у разі техногенних аварій, пожежі чи стихійного лиха (на день після закінчення явищ) або у разі встановлення фактів крадіжок або зловживань, псування цінностей (на день встановлення таких фактів). Згідно з п. 8 Положення № 879 підприємства, що знаходяться на тимчасово окупованій території та/або на території проведення АТО (або їх структурні підрозділи (відокремлене майно) перебувають на зазначених територіях), проводять інвентаризацію у випадках, обов'язкових для її проведення, тоді, коли стане можливим забезпечити безпечний та безперешкодний доступ уповноважених осіб до активів, первинних документів і реєстрів бухгалтерського обліку, в яких відображені зобов'язання та власний капітал цих підприємств. Зазначені підприємства зобов'язані провести інвентаризацію станом на 01 число місяця, що настає за місяцем, у якому зникли перешкоди доступу до активів [13].

Цікавим фактом є використання різних порядків проведення інвентаризації залежно від виду економічної діяльності підприємства та форми власності, що мають свою специфіку (бюджетні установи, сільськогосподарські підприємства тощо). Нами приведено алгоритм дій у випадку знищення майна на прикладі бюджетних установ та сільськогосподарських підприємств (табл. 1).

Таблиця 1. Алгоритм дій щодо списання знищеного (зруйнованого) майна на підприємствах і в організаціях залежно від форми власності та виду економічної діяльності

Рішення	Комісія	Інвентаризація
Бюджетна установа		
Рішення виконавчого органу відповідної місцевої ради, а за його відсутності - військової адміністрації щодо проведення обстеження зруйнованого майна унаслідок <i>військових дій</i> .	Після припинення дії воєнного стану протягом 90 календарних днів проводиться обстеження комісією, у складі якої обов'язково мають бути сертифіковані фахівці: експерт з обстеження будівель і споруд, інженер-проектувальник із кваліфікаційним рівнем «провідний» або «I категорія», який має кваліфікаційний сертифікат за спеціалізацією «інженерно-будівельне проектування у частині забезпечення механічного опору та стійкості», експерт будівельний із кваліфікаційним рівнем «провідний» або «I категорія», який має	Порядок проведення інвентаризації активів і зобов'язань та оформлення її результатів визначено Положенням № 879. Сама методика викладена в Постанові Кабінету Міністрів України № 1121. Установи повинні провести інвентаризацію станом на 1-ше число місяця, наступного за місяцем усунення перешкоди доступу до активів, первинних документів та облікових реєстрів. В розпорядчому документі керівник установи має визначити: обсяг та строки проведення інвентаризації. В даному наказі варто зазначити, що обстеження об'єкту покладається на постійно діючу інвентаризаційну комісію. У випадку неможливості організації її роботи, оформити окремим наказом (розпорядженням) керівника нову таку комісію. Загальний механізм визначення непридатності до

Продовження табл. 1

Рішення	Комісія	Інвентаризація
<p>Рішення виконавчого органу відповідної місцевої ради, а за його відсутності - військової адміністрації щодо проведення обстеження зруйнованого майна унаслідок <i>військових дій</i>.</p>	<p>кваліфікаційний сертифікат за спеціалізацією «експертиза проєктної документації у частині забезпечення механічного опору та стійкості»; інженер-консультант (будівництво) із кваліфікаційним рівнем «провідний» або «I категорія».</p> <p>За результатами обстеження пошкоджених об'єктів виконавцем робіт з обстеження складається звіт відповідно до п. 81 Порядку № 257. До зазначеного звіту також додається акт обстеження. Останній повинен містити інформацію щодо визначеної за результатами обстеження категорії пошкоджень об'єкта.</p>	<p>використання майна прописано в Порядку № 1314. Тому далі звернемося до його норм. Так, комісія зі списання майна (п. 13 зазначеного Порядку):</p> <ul style="list-style-type: none"> - проводить інвентаризацію майна; - здійснює огляд майна з використанням необхідної технічної документації (технічних паспортів, відомостей про дефекти тощо), а також даних бухгалтерського обліку; - визначає економічну (технічну) доцільність чи недоцільність відновлення та/або подальшого використання майна і вносить відповідні пропозиції; - установлює конкретні причини списання майна; - визначає можливості використання окремих вузлів, деталей, матеріалів та агрегатів об'єкта, що підлягає списанню; - здійснює контроль за вилученням із майна, що підлягає списанню, придатних вузлів, деталей, матеріалів та агрегатів, що містять дорогоцінні метали і дорогоцінне каміння; - складає акти на списання майна за встановленою типовою формою. <p>Загальний порядок документального оформлення матеріалів інвентаризації визначено Положенням № 879. Зокрема, за результатами роботи інвентаризаційна комісія має оформити:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Інвентаризаційні описи необоротних активів; - Звіряльну відомість необоротних активів; - Протокол інвентаризаційної комісії. <p>Типові форми для відображення результатів інвентаризації бюджетними установами затверджено наказом № 572.</p>
Сільськогосподарське підприємство		
<p>Наказ керівника (власника) підприємства щодо проведення обстеження знищеного врожаю унаслідок <i>військових дій</i></p>	<p>У наказі керівник зазначає про створення відповідної комісії, яка має складатися не менше, ніж з 3 осіб. До складу мають входити провідні фахівці, інженер з техніки безпеки та представник територіального органу Державної служби з надзвичайних ситуацій.</p> <p>Якщо знищений врожай застрахований, також має бути включено представника страхової компанії. За результатами огляду зазначена комісія складає акт або протокол обстеження у довільній формі. В ньому зазначаються причини втрати врожаю, площа посіву та вид культури.</p>	<p>Інвентаризація проводиться згідно з Положенням № 879.</p> <p>Проведення інвентаризації у випадку зниження врожаю у зв'язку з військовими діями чи пожежею є обов'язковим.</p> <p>Для цих цілей наказом керівника (власника) підприємства зазначається постійна діюча інвентаризаційна комісія чи створюється нова у випадку неможливості організації попередньої. До її складу мають входити фахівці (інженер, агроном, бухгалтер, економіст та ін.), які добре володіють знаннями, поточними цінами та первинним обліком. Очолює комісію або керівник підприємства або керівник структурного підрозділу такого підприємства. Згідно з п. 7 розд. 2 Положення 879 розмір збитків встановлюється за допомогою обов'язкового підрахунку та обміру. Розмір збитків встановлюється шляхом проведення незалежної</p>
<p>підприємства щодо проведення обстеження знищеного врожаю унаслідок <i>пожежі</i></p>	<p>У даному випадку керівнику підприємства необхідно керуватися спеціальним законодавством, що регулює взаємовідносини із пожежниками. Згідно з п. 3.2 Правил пожежної безпеки в Україні власник підприємства та уповноважені ним</p>	<p>встановлюється шляхом проведення незалежної</p>

Рішення	Комісія	Інвентаризація
підприємства щодо проведення обстеження знищеного врожаю унаслідок пожежі	органи, а також орендарі з метою забезпечення пожежної безпеки зобов'язані проводити службове розслідування випадків пожеж. Відповідно до п. 7 Прядку обліку пожеж та їх наслідків документом, який засвідчує факт пожежі, є акт. Зазначений акт підписує комісія, до складу якої входить не менше як три особи, у т.ч. представник територіального органу Державної служби з надзвичайних ситуацій, представник адміністрації (власник) підприємства, потерпілий (якщо це не саме підприємство). Якщо знищений врожай застрахований, також має бути включено представника страхової компанії. Форма Звіту про пожежі та їх наслідки та Акту про пожежу затверджена наказом Міністерства внутрішніх справ України від 14.06.2017 № 503.	оцінки відповідно до національних стандартів оцінки. Згідно з п. 2 розд. 4 Протокол інвентаризаційної комісії затверджується керівником підприємства протягом 5 робочих днів після завершення інвентаризації.

Джерело: складено авторами на основі [13-21].

Результати інвентаризації на підставі затвердженого протоколу інвентаризаційної комісії відображаються у бухгалтерському обліку та фінансовій звітності того звітного періоду, у якому закінчена інвентаризація (п. 3 розд. 4 Положення 879) [13].

Усі втрати, отримані підприємством чи установою в бухгалтерському обліку регламентуються П(С)БО 16 «Витрати» за умови, що ці втрати можуть бути достовірно оцінені. Водночас зазначені втрати від знищення майна включаються до інших операційних витрат (п. 20 П(С)БО 16) [22].

Так, наприклад, зруйноване майно бюджетних установ, що не підлягає відновленню, передбачає проведення ліквідації шляхом демонтажу. В бухгалтерському обліку передбачає списання з балансу підприємства та припинення нарахування амортизації [14].

Таким чином, первинними документами щодо відображення в обліку витрат знищеного (зруйнованого) майна підприємств є відповідні Акти обстеження, що підтверджують факт знищеного майна та Акти інвентаризації.

Державна Податкова Служба України зазначає, що правомірне формування витрат для цілей оподаткування, які пов'язані із знищенням майна платника податків у зв'язку із форс-мажорними обставинами, потребують особливої уваги. Тому відповідним органом проводиться контроль якості податкової звітності з метою упередження заниження бази оподаткування з податку на прибуток підприємств та недопущення необґрунтованого завищення витрат, які пов'язані із форс-мажорними обставинами [23].

У свою чергу інформація, що подається у податковій звітності, повинна бути відповідним чином підтверджена (ст. 44 ПКУ). Так, для цілей оподаткування платники податків зобов'язані вести облік доходів, витрат та інших показників, пов'язаних з визначенням об'єктів оподаткування та/або податкових зобов'язань на підставі первинних документів, реєстрів бухгалтерського обліку, фінансової звітності, інших документів, пов'язаних з обчисленням і сплатою податків і зборів, ведення яких передбачено законодавством. При цьому платникам податків забороняється формування показників податкової звітності на підставі даних, не підтверджених зазначеними документами [24].

Зважаючи на зазначене, врахування у складі витрат платника податку витрат від псування або знищення його майна внаслідок настання форс-мажорних обставин повинно здійснюватися на підставі відповідних первинних документів за умови проведення обов'язкової інвентаризації відповідно до наявних підстав для такої інвентаризації та за наявності сертифіката про форс-мажорні обставини (обставини непереборної сили), виданого Торгово-Промисловою Палатою України [23].

Внесені зміни до ПКУ (пп. 69.28 п. 69 розд. XX) визначають, що усі операції платника податків мають бути забезпечені відповідними первинними документами аж до припинення або скасування воєнного стану на території України [24].

На жаль, попередній досвід аналогічних подій (зона АТО) засвідчив, що багато підприємців – платників податків, що здійснювали свою діяльність на окупованій

території, відображали понесені втрати майна без визнання витрат в бухгалтерському та податковому обліку та із нарахуванням податкових зобов'язань з ПДВ. Через таку позицію такі платники податків отримували спори з податковими органами. Її частина з них до цих пір обліковує активи в балансі підприємства, які знаходяться в зоні АТО [25].

Останніми змінами в Законі України № 2120-IX законодавці спробували скасувати потребу нараховувати ПДВ, що пов'язано з їх знищенням під час військових дій [26]. І знову ДПС тлумачить втрати (підрозд. 2 розд. XX ПРУ) як такі, що не відносяться до знищеного майна, а до використання товарів у неоподаткованих операціях або операціях, що не є господарською діяльністю платника податків, й на які має нараховуватися податкове зобов'язання з ПДВ [24]. Однак, знищені активи не можуть бути використані взагалі, тому й не має потреби нараховувати податкові зобов'язання з ПДВ.

Що стосується питання операцій ліквідації необоротних активів у зв'язку з їх знищенням чи руйнуванням та їх оподаткування ПДВ під дією обставин непереборної сили, то вони наведені в ПКУ. Так, у п. 14.1.191 ПКУ встановлено, що вище описані події не є постачанням, оскільки необоротний актив не може використовуватися за первісним призначенням, що також підкріплюється п. 189.9 ПКУ [24]. Доходимо висновку, що й раніше необоротні активи ліквідовувалися у випадку дії обставин непереборної сили без нарахування ПДВ.

А в п. 12 Порядку № 419 зазначено, що у річній фінансовій звітності інформація про активи, до яких неможливо забезпечити безпечний та безперешкодний доступ, та зобов'язання і власний капітал, які не можуть бути документально підтверджені у зв'язку з відсутністю доступу до відповідних первинних документів та реєстрів бухгалтерського обліку, відображається за даними бухгалтерського обліку [27].

В бухгалтерському обліку вартість зруйнованих або знищених активів відображають на субрахунку 977 «Інші витрати звичайної діяльності» (табл. 2).

Таблиця 2. Приклади відображення операцій списання активів у бухгалтерському обліку

№ з/п	Господарська операція	Кореспонденція рахунків	
		Дт	Кт
1	Відображення в обліку вартості знищених запасів	977	20, 26, 28
2	Відображення в обліку вартості знищених запасів за цінами продажу	285	282
3	Відображення в обліку вартості знищених запасів, переданих на відповідальне зберігання, та їх відшкодування	974	072
		072	716
4	Списано витрати на вирощування сільськогосподарської культури	977	23
5	Відображення в обліку суми збитків знищеного врожаю	072	-
6	Облік отриманих сум відшкодування за рахунок арештованого російського майна на території інших держав	375	746

Джерело: складено з використанням [28, 29].

Використання субрахунку 977 зумовлено відсутністю відповідного рахунку для відображення обліку надзвичайних витрат (втрат). Відображення в обліку прямих збитків від втрати (знищення) майна потрібно враховувати протягом трьох років з дати визначення таких втрат. Усі документи, що відповідним чином відображають знищене (зруйноване) майно та прямі збитки, мають зберігатися до настання дня відшкодування країною агресором зазначених втрат. Неодмінною умовою є фіксація факту неможливості доступу до такого майна.

Висновки та перспективи подальших розвідок

Проведене дослідження засвідчило необхідність більш детального опрацювання обраного об'єкту. В особливих умовах (стихійні лиха, надзвичайні ситуації, військові дії) підприємства зазнають відповідні збитки від зруйнованого чи знищеного майна. Виникає необхідність відображення таких операцій у фінансовому та податковому обліку. Для цього, по-перше, потрібно скласти акт обстеження; по-друге, провести та скласти акт інвентаризації у складі постійно діючої чи заново створеної

інвентаризаційної комісії; по-третє, отримати сертифікат від ТППУ, що засвідчує знищене майно. Проблемою взаємовідносин між платниками податків та фіскальними органами в особі ДПС лежить різний підхід до тлумачення одних й тих самих подій. При чому саме податківці намагаються максимізувати доходи бюджету, інколи не дивлячись на абсурдність висунених контраргументів. Так, списання знищених активів, де-факто, не може принести жодних економічних вигід її власнику, оскільки вони не підлягають обліку навіть за остаточною чи первісною вартістю, тому нарахування податкових зобов'язань з ПДВ не є доцільним.

Список літератури

1. Ніценко В.С. Кризовий стан сільськогосподарських підприємств: передумови і симптоми виникнення кризи. *Бюлетень Міжнародного Нобелівського економічного форуму*. 2010. № 1 (3). Т. 2. С. 237-245.
2. Кулакова С.Ю., Мірошніченко А.С. Особливості антикризового управління підприємством у сучасних умовах розвитку економіки. *Ефективна економіка*. № 10. 2014. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3429>.
3. Адамович Н. Ліквідація знищених активів в умовах війни. *Податки & Бухоблік*. 2022. № 22. URL: <https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2022/april/issue-22/article-119928.html>.
4. Інвентаризація від А до Я. *Головбух*. 2016. URL: <https://egolovbuh.mcfr.ua/book?bid=26156>.
5. Як війна впливає на облік активів та які особливості оподаткування податком на землю та податком на нерухомість? *ЕВА*. 2022. URL: <https://eba.com.ua/yak-vijna-vplyvaye-na-oblik-aktiviv-ta-yaki-osoblyvosti-opodatkovannya-podatkom-na-zemlyu-ta-podatkom-na-neruhomist/>.
6. Міністерство фінансів України. Розроблено нові правила інвентаризації активів під час воєнного стану. 2022. URL: <https://profpressa.com/news/rozrobleno-novi-pravila-inventarizatsiyi-aktiviv-dlia-voennogo-chasu>.
7. Карпюк Р. Активи на території активних бойових дій: що показувати в обліку. *БУХГАЛТЕР&ЗАКОН*. 2022. № 25-26. URL: https://bz.ligazakon.ua/magazine_article/BZ013863.
8. Профспілка працівників агропромислового комплексу України. Оцінка збитків підприємства, завданих війною. 2022. URL: http://profapk.org.ua/news/news_apk/3151.html.
9. Булгакова О. Наслідки артобстрілу підприємства: що в обліку. *Все про бухгалтерський облік*. 2022. № 32. URL: <http://gazeta.vobu.ua/archives/21698>.
10. Податковий облік знищених у зоні АТО активів. *Бухгалтер 911*. 2016. URL: <https://bukhalter911.com/uk/news/news-622540.html>.
11. Про торгово-промислові палати в Україні: Закон України від 02.12.1997 № 671/97-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. № 13. Ст.52.
12. Назаренко, М. Знищені чи пошкоджені? Хто і як визначатиме стан будівель. *Головний бухгалтер медичного закладу*. 2022. № 05. URL: <https://e.med-buh.com.ua/holovnyy-bukhhalter-medychnoho-zakladu-2022-5/znyshcheni-chy-poshkodzeni-khto-i-yak-vyznachatyme>.
13. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань: Наказ Міністерства фінансів України від 02.09.2014 № 879. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14#Text>.
14. Buhgalter. Інвентаризація зруйнованого та пошкодженого майна. *Б24 – Інформаційний Бізнес Портал*. 2022. URL: <https://www.buh24.com.ua/inventaryzacziya-zrujnovanogo-ta-poshkodzenogo-majna/>.
15. Порядок проведення обстеження прийнятих в експлуатацію об'єктів будівництва: Постанова Кабінету Міністрів України від 12.04.2017 № 257. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/257-2017-p#n8>.
16. Про затвердження Методики проведення інвентаризації об'єктів державної власності: Постанова Кабінету Міністрів України від 30 листопада 2005 р. № 1121. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1121-2005-p#Text>.
17. Порядок списання об'єктів державної власності: Постанова Кабінету Міністрів України від 08.11.2007 № 1314. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1314-2007-p#Text>.
18. Про затвердження типових форм для відображення бюджетними установами результатів інвентаризації: Наказ Міністерства фінансів України від 17.06.2015 № 572. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0788-15#Text>.
19. Висіцька І. Ні в чому не винний урожай... або Алгоритм для списання знищеного врожаю. *Головбух*. 2014. № 43 (906). С. 50-54.
20. Про затвердження форми звітності № 1-ППО (місячна) «Звіт про пожежі та їх наслідки» та форми акта про пожежу: Наказ Міністерства Внутрішніх справ України від 14.06.2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0829-17#Text>.
21. Крюкова І.О., Ніценко В.С. Обліково-аналітична підтримка ефективного управління земельними ресурсами аграрних бізнес-структур. *Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління*. Том 15. Вип. 3 (34). С. 7-23.

22. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 16 "Витрати": Наказ Міністерства фінансів України від 31.12.99 № 318. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text>.
23. Щодо формування витрат, які пов'язані із псуванням або знищенням майна у зв'язку із форс-мажорними обставинами: Лист ДПСУ від 05.05.2022 р. № 3781/7/99-00-04-01-03-07. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/DPA2306?an=1>.
24. Податковий Кодекс України: Кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 13-14, № 15-16, № 17. Ст. 112.
25. Букаєва О., Козленко М. Знищення, втрата чи пошкодження майна під час воєнного стану - ліквідувати не можна залишити. А якщо ліквідувати, то з ПДВ чи без ПДВ? 2022. URL: <https://kmp.ua/uk/analytics/exclusive/destruction-loss-or-damage-of-property-during-martial-law-vat-and-other-aspects/>.
26. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану: Закон України від 15.03.2022 № 2120-IX. 2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20#Text>.
27. Про затвердження Порядку подання фінансової звітності: Постанова Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2000 р. № 419. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-2000-п#Text>.
28. Знищено посіви через війну? Нюанси оподаткування та облік списання. 2022. URL: <https://sys2biz.com.ua/news/znyshteno-posivy-cherez-vijnu-nyuansy-opodatkuvannya-ta-oblik-spysannya/>.
29. Списання знищених, зіпсованих запасів в період воєнного стану-2022. 2022. URL: <https://avstudy.com.ua/spisannya-znishhenih-zipsovanih-zapasiv-v-period-voyennogo-stanu-2022/>.

References

1. Nitsenko, V.S. (2010). «The crisis state of agricultural enterprises: prerequisites and symptoms of the crisis». *Biuletен Mizhnarodnoho Nobelivskoho ekonomichnoho forumu*. no. 1(3/3), pp. 237-245.
2. Kulakova, S., Myroshnychenko A. (2014). Features of crisis management of enterprise for the modern conditions to development of economics. [Peculiarities of anti-crisis management of an enterprise in modern conditions of a developed economy]. *Efektynna ekonomika*. [Effective economy]. (electronic journal). no. 10. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3429>.
3. Adamovych, N. (2022). «Liquidation of destroyed assets in war conditions». *Podatky & Bukhoblik*, no. 22. Available at: <https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2022/april/issue-22/article-119928.html>.
4. Inventaryzatsiia vid A do Ya (2016). [Inventory from A to Z]. *Holovbukh*. Available at: <https://egolovbukh.mcfp.ua/book?bid=26156>.
5. Yak viina vplyvaie na oblik aktyviv ta yaki osoblyvosti opodatkuvannya podatkom na zemliu ta podatkom na nerukhomist? (2022). [How does the war affect the accounting of assets and what are the peculiarities of taxation with land tax and real estate tax?]. *EBA*. Available at: <https://eba.com.ua/yak-vijna-vplyvaye-na-oblik-aktyviv-ta-yaki-osoblyvosti-opodatkuvannya-podatkom-na-zemlyu-ta-podatkom-na-nerukhomist/>.
6. Ministerstvo finansiv Ukrainy (2022). Rozrobleno novi pravyla inventaryzatsii aktyviv pid chas voiennoho stanu. [Ministry of Finance of Ukraine. New rules for inventorying assets during martial law have been developed]. Available at: <https://profpressa.com/news/rozrobleno-novi-pravyla-inventarizatsiyi-aktiviv-dlia-voienno-go-chasu>.
7. Karpiuk, R. (2022). «Assets in the territory of active hostilities: what to show in the records». *BUKHALTER&ZAKON*, pp. 25-26. Available at: https://bz.ligazakon.ua/magazine_article/BZ013863.
8. Profspilka pratsivnykiv ahropromyslovoho kompleksu Ukrainy (2022). Otsinka zbytkiv pidpriemstva, zavdanykh viinoiu. [Trade union of workers of the agro-industrial complex of Ukraine. Assessment of the losses of the enterprise caused by the war.]. Available at: http://profapk.org.ua/news/news_apk/3151.html.
9. Bulhakova, O. (2022). «Consequences of shelling of the enterprise: what is in the records». *Vse pro bukhhalterskyi oblik*, no. 32. Available at: <http://gazeta.vobu.ua/archives/21698>.
10. Podatkovyi oblik znyshtenykh u zoni ATO aktyviv. (2016). [Tax accounting of assets destroyed in the ATO zone. Accountant 911]. *Bukhhalter 911*. <https://bukhalter911.com/uk/news/news-622540.html>.
11. Pro torhovo-promyslovi palaty v Ukraini: Zakon Ukrainy Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. [On the Chambers of Commerce and Industry in Ukraine: Law of Ukraine]. December 2, 1997. № 671/97-BP (1998). *The Official Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine*, 13, 52.
12. Nazarenko, M. (2022). Znyshcheni chy poshkodzhenni? Khto i yak vyznachatyme stan budivel. [Destroyed or damaged? Who and how will determine the condition of buildings. The chief accountant of the medical institution]. *Holovnyi bukhhalter medychnoho zakladu*, 05. <https://e.med-buh.com.ua/holovnyy-bukhhalter-medychnoho-zakladu-2022-5/znyshteni-chy-poshkodzhenni-khto-i-yak-vyznachatyme>.
13. Polozhennia pro inventaryzatsiiu aktyviv ta zobov'iazan': Nakaz Ministerstva finansiv Ukrainy. [Regulations on the inventory of assets and liabilities: Order of the Ministry of Finance of Ukraine]. Procedure on September 2, 2014 № 879. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14#Text>.

14. Buhgalter (2022). Inventaryzatsiia zruinovanoho ta poshkodzhеноho maina. [Accountant. Inventory of destroyed and damaged property]. *B24 - Informatsiinyi Biznes Portal*. Available at: <https://www.buh24.com.ua/inventaryzatsiia-zruinovanogo-ta-poshkodzhеноgo-maina/>.
15. Poriadok provedennia obstezhennia pryiniatykh v ekspluatatsiiu ob'ektiv budivnytstva: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine. [The procedure for conducting an inspection of construction objects put into operation: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine]. Procedure on April 12, 2017 № 257. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/257-2017-n#n8>.
16. Pro zatverdzhennia Metodyky provedennia inventaryzatsii ob'ektiv derzhavnoi vlasnosti: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine. [On the approval of the Methodology for conducting an inventory of state-owned objects: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine]. dated November 30, 2005 No. 1121. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1121-2005-n#Text>.
17. Poriadok spysannia ob'ektiv derzhavnoi vlasnosti: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy. [Procedure for writing off state-owned objects: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine]. Dated November 8, 2007 No. 1314.. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1314-2007-n#Text>.
18. Pro zatverdzhennia typovykh form dlia vidobrazhennia biudzhetnykh ustanovamy rezul'tativ inventaryzatsii: Nakaz Ministerstva finansiv Ukrainy. [On the approval of standard forms for displaying inventory results by budgetary institutions: Order of the Ministry of Finance of Ukraine]. Dated 06.17.2015 No. 572.. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0788-15#Text>.
19. Vysitska, I. (2014). Ni v chomu ne vynnyi urozhai... abo Alhorytm dlia spysannia znyshchenoho vrozhaiu. [The crop is not to blame for anything... or Algorithm for writing off the destroyed crop]. *Holovbukh*, No. 43(906), pp. 50-54.
20. Pro zatverdzhennia formy zvitnosti № 1-PPO (misiachna) «Zvit pro pozhezhi ta ikh naslidky» ta formy akta pro pozhezhu: Nakaz Ministerstva Vnutrishnikh sprav Ukrainy. [On the approval of reporting form No. 1-PPO (monthly) "Report on fires and their consequences" and the form of the act on fire: Order of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine]. Dated 14.06.2017. № 503. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0829-17#Text>.
21. Kryukova, I.A., Nitsenko, V.S. (2015). «Accounting and analytical support for effective management of land resources of agrarian business structures». *Rynkova ekonomika: suchasna teoriia i praktyka upravlinnia*, no. 15(3/34), pp. 7-23.
22. Pro zatverdzhennia Natsionalnoho polozhennia (standartu) bukhhalterskoho obliku 16 "Vytraty": Order, Regulations of the Ministry of Finance of Ukraine. [On the approval of the National regulation (standard) of accounting 16 "Expenses": Order of the Ministry of Finance of Ukraine]. Dated December 31, 1999 № 318. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text>.
23. Shchodo formuvannia vytrat, yaki poviazani iz psuvanniam abo znyshchenniam maina u zviazku iz fors-mazhonymy obstavynamy: Lyst DPSU. [Regarding the formation of costs associated with damage or destruction of property due to force majeure: Letter of the State Security Service]. Dated 05.05.2022 r. № 3781/7/99-00-04-01-03-07. Available at: <https://ips.ligazakon.net/document/view/DPA2306?an=1>.
24. Podatkovyj Kodeks Ukrainy: Kodeks Ukrainy [Tax Code of Ukraine: Code of Ukraine]. Dated 02.12.2010 (2011). *The Official Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine*, № 13-14, № 15-16, № 17, 112.
25. Bukaieva, O., Kozlenko, M. (2022). Znyshchennia, vtrata chy poshkodzhennia maina pid chas voiennoho stanu - likviduvaty ne mozhna zalyshyty. A yakshcho likviduvaty, to z PDV chy bez PDV? [Destruction, loss or damage to property during martial law - liquidation cannot be left. And if liquidated, then with VAT or without VAT?]. Available at: <https://kmp.ua/uk/analytics/exclusive/destruction-loss-or-damage-of-property-during-martial-law-vat-and-other-aspects/>.
26. Pro vnesennia zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy ta inshykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo dii norm na period dii voiennoho stanu: Law of Ukraine on March 15, 2022 № 2120-IX (2022). [On amendments to the Tax Code of Ukraine and other legislative acts of Ukraine regarding the application of norms during the period of martial law: Law of Ukraine]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20#Text>.
27. Pro zatverdzhennia Poriadku podannia finansovoi zvitnosti: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy. [On approval of the Procedure for submitting financial statements: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine]. Dated on February 28, 2000 № 419. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-2000-n#Text>.
28. Znyshcheno posivy cherez viinu? Niuansy opodatkovannia ta oblik spysannia (2022). [Are the crops destroyed because of the war? Nuances of taxation and write-off accounting]. Available at: <https://sys2biz.com.ua/news/znyshheno-posivy-cherez-vijnu-nyuansy-opodatkovannya-ta-oblik-spysannya/>.
29. Spysannia znyshchenykh, zipsovanykh zapasiv v period voiennoho stanu-2022 (2022). [Write-off of destroyed, damaged stocks during martial law-2022]. Available at: <https://avstudy.com.ua/spisannya-znishhenih-zipsovanih-zapasiv-v-period-voyennogo-stanu-2022/>.

Стаття надійшла до редакції 29.03.2022 р.